

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Žurnāla "Latvijas Lopkopis" jūnija numurā 2
- Laipni lūdzam jaunajā "Mans Lauks" mājaslapā! . 3
- Pieejams atbalsts ieguldījumiem pārstrādē 3
- Noslēgusies pieteikšanās platību maksājumiem 3
- Augu aizsardzības līdzekļu droša un pamatota lietošana . . 4
- Kā stiprināt labbūtību lauku telpā? 5
- Stāsts par uzdrīkstēšanos – ar garšu . . 8
- Piena produkts vai produkts no piena? 10
- Augu sabiedrības meža dārzos 11
- Esmu īpašumā ieguvis mežu – ko tālāk? 12
- Izsludināta pieteikšanās konkursam "Sakoptākais mežs 2024" 12
- Lauksaimniecībā lieto mazāk minerālmēslu 13
- Eiropadome nosaka stratēģisko darba kārtību 13
- Piešķir īpašo norādi jēra gaļai no Lofotiem 13
- Atjauno importa ierobežojumus olīnu cukuram no Ukrainas 13
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2024. gada augustā. 14
- "Starlings" – no idejas līdz dārzam ... 15

Foto: Amanda Anušāne

PAR UZŅĒMUMU "SOLTAIS LAUKU GĀRDUMS" – 8.–10. LPP.

AKTUALITĀTES

RADĪTA JAUNA ATBALSTA PROGRAMMA LAUKU UZŅĒMĒJIEM "LAUKIEM AUGT"

Lai jaunajiem uzņēmējiem laukos vēl vairāk palīdzētu attīstīties, kļūt konkurētspējīgākiem un efektīvākiem, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs (LLKC) radījis jaunu atbalsta programmu, kas ir kā līdzšinējās jauniešu uzņēmējdarbības programmas "Laukiem būt!" turpinājums. Saglabāta tiks ierastā tradīcija programmas dalībniekiem startēt konkursā "Laukiem būt!", lai pretendētu uz finansiālu atbalstu savas biznesa idejas īstenošanai.

Uzņemšana programmā notiks visos LLKC birojos Latvijā līdz 25. jūlijam. Priekšroka tiks dota uzņēmējiem līdz 40 gadu vecumam.

Līdzdalība programmā ir bez maksas Valsts Kopējās lauksaimniecības politikas tīkla aktivitātes "Atbalsts uzņēmējdarbības veicināšanai lauku teritorijās" ietvaros.

Interesenti aicināti pieteikties uz klātienes tikšanos sev tuvākajā LLKC birojā.

Jaunā atbalsta programma paredz, ka sešu mēnešu garumā "Laukiem augt" ietvaros saimniekiem pieejama individuāla sadarbība ar uzņēmējdarbības konsultantiem. Tās laikā jaunais uzņēmējs varēs izvērtēt esošo uzņēmējdarbības situāciju, izvirzīt saimnieciskās darbības attīstības mērķus, lai ar pieredzējušu konsultantu palīdzību un atbalstu virzītos uz mērķu sasniegšanu. Dalībnieki saņems

▶ 2. lpp.

AKTUALITĀTES

ŽURNĀLA "LATVIJAS LOPKOPIS" JŪNIJA NUMURĀ

Žurnāla jūnija izdevumā intervija ar vienu no Latvijas redzamākajiem Jāniem piensaimnieku saimē – Jāni Grasbergu, kurš pilda arī Saeimas deputāta pienākumus un vada sadarbības grupu lauksaimniecības attīstībai.

Sarunā Jānis novērtē savu startu Eiropas Parlamenta vēlēšanās un turpmāk darāmos darbus lauksaimniecības attīstībai. Jānis saka: "Es šobrīd redzu savu vietu politikā, un mani gandarī, ka soli pa solim varu veikt uzlabojumus, iestrādājot jēdzīgus grozījumus likumos."

Ekonomikas rubrikā – LLKC Ekonomikas nodaļas eksperta Andra Štanpanova ikgadējie aprēķini par piena pašizmaksu LLKC izmēģinājumu saimniecībās no 2019. līdz 2023. gadam. Viens no secinājumiem – Latvijas piena ražotājiem ir zems tirgus spēks, tādēļ vieni viņi no pirmajiem Eiropā izjūt piena pieprasījuma kritumu pasaules tirgos.

Saimnieku pieredzes rubrikā stāsts par Madonas novada Sausnējas pagasta bioloģiski sertificēto "Jaunkņāpēnu" saimniecību, ko vada Valters Pundurs. Saimniecība plēsēju dēļ atteikusies no aitkopības un attīsta gaļas liellopu audzēšanu.

LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja Linda Puriņa sniedz

padomus, kas jāievēro, tirgojot produkciju lauksaimniecības preču tirdziņos.

Liellopu audzētājiem noderēs raksti par karstuma stresu. LLKC konsultants-eksperts veterinārmedicīnā Dainis Arbidāns analizē karstuma stresa veidošanās mehānismu un ieskicē darāmo, lai to mazinātu. Savukārt LLKC lopkopības konsultante Laila Plīta raksta par karstuma stresa radītajām problēmām un piedāvā padomus, kā ar to cīnīties.

Ko nozīmē bioloģiski saimniekot Zemgalē, kas vairāk zināma ar intensīvo lauksaimniecību, saimnieku pieredzes rubrikā stāsta Dobeles novada Bukaišu pagasta z/s "Ābelītes" saimniece Ilona Stašinska. Saimniecībā audzē Galovejas, Hailandes un Angus šķirnes liellopus, ir Vācijas merino šķirnes aitas, Anglonūbijas kazas un putnu ganāmpulks.

Aitkopjiem piedāvājam z/s "Mikaitas" saimnieces, veterinārārstes Aijas Šneideres rakstu par pudeļu žokli jeb pelikānkaklu aitām – kāds ir cēlonis, ārstēšana, profilakse.

Putnkopības rubrikā Latvijas Apvienotās putnkopības asociācijas pārstāves Annas Ērlihas un veterinārārstes Annas Malinienes-Ļitviņenko raksts par nelūgtajiem viesiem – kūts ērcītēm.

Zirgkopības rubrikā LLKC Apgāda redaktore Dace Millere raksta par

Latvijas Jātnieku federācijas ģenerālsekretāri Kristīni Lisovsku, kura nodarbojas arī ar zirgu gatavošanu tiem saimniekiem, kuri vēlas nopietni nodarboties ar jāšanas sportu.

Kā ierasts, žurnālā nozares ziņas no Latvijas un ārzemēm, labas veselības uzturēšanas padomi, saimnieku aptauja, recepte un anekdotes.

Atgādinām, ka žurnālu "Latvijas Lopkopis" iespējams abonēt VAS "Latvijas Pasts" pasta nodaļās visā Latvijā, abonēšanas indekss – 2044, pasūtīšanu iespējams veikt arī elektroniski "Latvijas Pasts" mājaslapas elektroniskās abonēšanas sadaļā: https://abone.lv/lv/latvijas_preses_izdevumi/zurnali/2044/2024_gads/

Žurnālu var iegādāties arī Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos.

Iveta Tomšone, LLKC Apgāda vadītāja

AKTUALITĀTES

1. lpp.

arī atbalstu saimniecības biznesa plāna izveidē. Savukārt no ceturrtā līdz sestajam sadarbības mēnesim būs pieejams arī atbalsts grāmatvedības pakalpojumam.

Terēze Riekstiņa, LLKC Klientu apkalpošanas atbalsta daļas vadītāja: "Šī ir lieliska iespēja ikvienam jaunajam vai esošajam mazajam uzņēmējam laukos soli pa solim virzīties tālāk sevis izvēlētajā ceļā. Tas nebūt nav jāveic vienatnē. Programma sniegs atbalstu kā biznesa uzsākšanas, tā jau straujākas attīstības posmā. Savukārt individuāla pieredzējuša konsultanta atbalsts dos pārliecību par savām spējām, pareizi noteiktiem mērķiem

un kvalitatīvi izveidotu biznesa un finanšu plānu."

Programmā pieņems līdz 100 dalībniekiem, kuriem apmaksās konsultācijas ar uzņēmējdarbības konsultantiem 28 stundu apmērā, kā arī piešķirs atbalstu grāmatvedības pakalpojumiem 150 eiro apmērā.

Sākotnēji programmā uzņems mazos uzņēmējus (ar apgrozījumu līdz 70 000 eiro) no lauku reģioniem, kuri darbojas pārtikas ražošanas jomā un kuri vēlas straujāku izaugsmi, saimnieciskās darbības dažādošanu vai efektivitātes palielināšanu. Uzņems arī topošos uzņēmējus, kuri ir gatavi trīs mēnešu laikā uzsākt savu saimniecisko darbību un patlaban vēlas saprast, ko darīt un kā visla-

bāk izmantot sev pieejamos ražošanas resursus. Īpaši gaidīti būs jaunie uzņēmēji, kuri pārņem savu vecāku saimniecības.

Šīs programmas ietvaros veidosies līdzīgi domājušu uzņēmēju kopiena, kuras dalībnieki var savstarpēji atbalstīt cits citu, dalīties pieredzē un kopā mācīties. Piedāvātas tiks arī mācības un pieredzes apmaiņa par uzņēmējiem interesējošām tēmām.

Savukārt "Laukiem būt!" kā biznesa ideju konkurss joprojām notiks pavasarī.

Papildu informācija: ineta.krivasonoka@llkc.lv

Sagatavoja **Ilze Rūtenberga-Bērziņa**, LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

AKTUALITĀTES

LAIPNI LŪDZAM JAUNAJĀ
“MANS LAUKS” MĀJASLAPĀ!

Ar prieku paziņojam, ka “Mans Lauks” mājaslapā ir notikušas būtiskas izmaiņas! Mūsu atjaunotajā tīmekļa vietnē tagad ir mūsdienīgs dizains, visaptveroša informācija un jaunas iespējas iegūt informāciju par sistēmu un tās priekšrocībām.

Mūsdienīgs dizains

Navigācija mūsu jaunajā tīmekļa vietnē tagad ir vienkāršāka nekā jebkad agrāk. Izmantojot jaunu, lietotājam draudzīgu saskarni, varat ātri un efektīvi atrast sev nepieciešamo informāciju. Elegants dizains ne tikai uzlabo lietotāja pieredzi, bet arī palīdz padziļināti iepazīt mūsu elektronisko saimniecības pārvaldības sistēmu. “Mans Lauks” modernais

izkārtojums nodrošina, ka varat piekļūt visām funkcijām un informācijai tikai ar dažiem klikšķiem.

Visaptveroša informācija

Mēs saprotam, cik svarīgi ir, lai jūsu rīcībā būtu detalizēta un pārskatāma informācija. Tāpēc mūsu jaunajā mājaslapā ir:

- **Detailizēta informācija:** iegūstiet skaidru izpratni par “Mans Lauks” iespējām un to, kā vislabāk izmantot sistēmu.
- **Sistēmas sadaļu pārskati:** ātri apskatiet galvenās platformas sadaļas, to funkcijas un priekšrocības.
- **Lietošanas instrukcijas:** izprotiet “Mans Lauks” efektīvu izmantošanu, sākot no reģistrācijas brīža līdz saimniecības datu ievadei.
- **Mūsu stāsts:** uzziniet par “Mans Lauks” attīstības gaitu no tā pirmsākumiem līdz kļūšanai par vienu no vadošajiem saimniecības pārvaldības rīkiem.

Jaunas iespējas

Ar mūsu jaunievedumu – ikmēneša jaunumu vēstuli – tagad ir vieglāk sekot līdzi jaunākajām ziņām no “Mans Lauks”. Reģistrējieties, lai saņemtu jēgpilnu informāciju un aktualitātes tieši savā e-pastā. Esiet informēts par “Mans Lauks” jaunākajām funkcijām, atjauninājumiem, gaidāmajiem pasākumiem saistībā ar “Mans Lauks”. Tas ir lielisks veids, kā uzturēt saikni un maksimāli izmantot mūsu platformu.

Mūsu jaunā mājaslapa ir izstrādāta, domājot par jums, nodrošinot mūsdienīgu, lietotājam draudzīgu saskarni, detalizētu informāciju un jaunus veidus, kā būt informētam.

Apmeklējiet mūsu jauno mājaslapu šeit: www.manslauks.lv

VALSTS ATBALSTS

PIEEJAMS ATBALSTS
IEGULDĪJUMIEM PĀRSTRĀDĒ

No 22. jūlija līdz 22. augustam LAD aicina interesentus iesniegt projektus, lai saņemtu atbalstu pasākumā “Atbalsts ieguldījumiem pārstrādē”.

Pieejamais finansējums pirmajā projektā kārtā ir 20 miljoni eiro. Iesniegto projektu īstenošanas beigu datums, ja tiek ieguldītas investīcijas ražošanas pamatlīdzekļu iegādei – pusotrs gads, ja tiek veikta būvniecība, pārbūve un iegādāti ražošanas pamatlīdzekļi – divi gadi no dienesta lēmuma saņemšanas.

Uz atbalstu var pretendēt:

- pārstrādes uzņēmumi;
- primārās lauksaimniecības ražotāji, kas plāno uzsākt lauksaimniecības produktu pārstrādi;
- ražotājs mājas apstākļos (kopējais apgrozījuma vidēji pēdējos trijos gados nepārsniedz 200 tūkstošus eiro);
- atbilstīgās kooperatīvās sabiedrības vai kooperatīvo sabied-

rību apvienības, kas nodarbojas ar lauksaimniecības produktu pārstrādi vai plāno to uzsākt.

Jāņem vērā, ka projekta īstenošanā izmantotās pamatlīdzekļus ir lauksaimniecības produkti.

Investīcijas piešķir par jaunu iekārtu, tehnikas un aprīkojuma iegādi, jaunu būvju būvniecību vai esošo būvju pārbūvi, kā arī par būvju atjaunošanu, ierīkošanu un novietošanu.

Pasākuma nosacījumi un detalizētāka informācija pieejama dienesta tīmekļa vietnē. Projektu iesniegumi jāiesniedz LAD Elektroniskajā pieteikšanās sistēmā. Tālrunis uzziņām: 67095000 (darba dienās pl. 8.00–20.00).

Projektus var īstenot ar Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Lauku attīstības programmas (LAP) atbalstu (2023.–2027. gada plānošanas periods).

LAD informācija

PLATĪBU MAKSĀJUMI

NOSLĒGUSIES
PIETIEKŠANĀS PLATĪBU
MAKSĀJUMIEM

No 2024. gada 17. aprīļa līdz 22. maijam, bet ar kavējuma samazinājuma sankciju līdz 17. jūnijam lauksaimnieki varēja pieteikties platību maksājumu saņemšanai.

Šogad tika saņemti 52 200 platību maksājumu iesniegumi, kopējā pieteiktā lauksaimniecībā izmantojamās zemes platība ir 1 771 502 ha.

Ir pieaugusi pieteiktā LIZ platība – 2023. gadā tie bija 1 769 722 ha, savukārt pieteikumu skaits ir samazinājies – 2023. gadā LAD saņēma 53 350 iesniegumus. Tendence, ka katru gadu nedaudz samazinās iesniegumu skaits, ir nemainīga, jo lauksaimnieki apvieno saimniecības, vecākā gadagājuma saimnieki patrauc saimniekot u. tml.

2024. gadā prasības platību un dzīvnieku maksājumu saņemšanai nav būtiski mainījušās, arī atbalsta pasākumu skaits un veidi ir tādi, kādi tie bija iepriekšējā sezonā.

LAD informācija

VAAD INFORMĀCIJA

AUGU AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU DROŠĀ UN PAMATOTA LIETOŠANA

Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) atgādina par prasībām, kas jāņem vērā, izvēloties un lietojot AAL.

Pamatojums

Kaitēkļu un slimību izplatībai labvēlīgajos laika apstākļos rūpīgi un regulāri jāapskata savi kultūraugi un jāizvērtē augu aizsardzības pasākumu lietderība. Ja profilaktiskie pasākumi ir veikti, bet kultūraugs tomēr vēl tiek apdraudēts un pastāv risks lieliem ražas zudumiem, var lemt par AAL smidzinājumu.

VAAD datu bāzē "Kaitīgie organismi" apkopota informācija par biežāk sastopamajiem kultūraugu kaitēkļiem, slimībām un nezālēm. Kaitīgos organismus var atpazīt pēc klāt pievienotajām fotogrāfijām. Kaitīgo organismu atpazīšanai var izmantot arī VAAD izstrādātās rokasgrāmatas, kas pieejamas arī elektroniski. Atpazīstot kaitēkli vai slimību, vispirms jānovērtē kaitēkļa daudzums vai slimības izplatība un jāizvērtē, vai ir reāls apdraudējums kultūraugam, vai ir sasniegts kaitīguma sliekšnis, un tad jāizvēlas piemērots AAL.

AAL izvēle

Izvēloties AAL, vispirms izlasiet marķējuma tekstu un stingri ievērojiet lietošanas nosacījumus, darba drošības un vides aizsardzības prasības!

Lietot var tikai tādus AAL, kas reģistrēti Latvijā. Katru gadu VAAD izdod Latvija reģistrēto AAL sarakstu, tas elektroniski pieejams VAAD tīmekļvietnē.

Uzmanību! Eiropas Savienībā turpinās darbīgo vielu atļauju pārskatīšanas process, kā arī ražotāji var pieteikt izmaiņas AAL reģistrācijas nosacījumos. **Lūdzu, sekojiet līdzi izmaiņām reģistrā un, lietojot AAL, ievērojiet aktuālos AAL lietošanas nosacījumus.**

Ja izmantojat augu aizsardzības konsultanta pakalpojumu, atcerieties, ka atbildība par AAL lietošanas prasību ievērošanu joprojām paliek lauka apsaimniekotājam. Pārliedzieties, vai konsultanta un arī tirgotāja ieteikumi nav pretrunā AAL marķējumā norādītajam. Ja esat saņēmuši neatbilstošus ieteikumus no augu aizsardzības konsultanta, lūdzu informējiet VAAD.

AAL lietošana

AAL jālieto, ievērojot norādes tā marķējumā – precīzi ievērojot norādītās devas, kultūrauga vai kaitīgā organisma attīstības stadiju, apstrāžu skaitu sezonā un nogaidīšanas laiku no pēdējās apstrādes līdz ražas novākšanai, kā arī bīstamības un drošības prasības.

Pirms smidzināšanas darbu uzsākšanas jāpievērš uzmanība laika apstākļiem. Noteikumi paredz, ka apsmidzināt laukus drīkst tikai tad, ja vēja ātrums nepārsniedz četrus metrus sekundē; ja smidzinātājs aprīkots ar rūpnieciski komplektētām palīgierīcēm, kas mazina vēja ietekmi uz smidzinājumu, nodrošinot smidzinājuma nokļūšanu tikai uz apstrādājamās virsmas, augus atļauts apsmidzināt arī tad, ja vēja ātrums ir lielāks, bet nepārsniedz astoņus metrus sekundē.

AAL lietošanas operatoram, veicot darbus uz lauka, pastāvīgi jāseko vēja ātrumam un virzienam, uzsākot smidzināšanu, arī jāpārliedz, vai vēja virziens ir apsmidzināmā lauka virzienā nevis virzienā uz kaimiņu laukiem. Palielinoties vēja ātrumam un mainoties virzienam, AAL lietošana jāpārtrauc.

Par vēja ātruma, aizsargjoslu no ūdens objektiem, kā arī citu AAL lietošanas nosacījumu ievērošanu vienlīdz atbildīgs ir gan saimniecības vadītājs, gan konkrētais darbu veicējs – AAL lietošanas iekārtas operators.

Nepareiza AAL lietošana var negatīvi ietekmēt cilvēku, dzīvnieku veselību un vidi, kā arī radīt tiešus zaudējumus pašam lauksaimniekam.

AAL lietošanas iekārtas

AAL lietošanas iekārtām jābūt pārbaudītām (sertificētām). AAL lietošanas iekārtu pārbaudi veic reizi trijos gados. Jaunas iekārtas pirmo pārbaudi

veic pēc pieciem gadiem no tās iegādes brīža. AAL lietošanas iekārtu pārbaudes veic sertificēti pārbaudītāji.

Personāla apmācība

Lai iegādātos un lietu AAL, personām ir jābūt apmācītām, proti, jāiziet apmācību kurss, jānokārto pārbaudījums un jāsaņem VAAD izsniegta apliecība.

Sabiedrības iesaiste

Katru gadu aktīvās lauksaimniecības sezonas laikā VAAD saņem iedzīvotāju jautājumus par miglošanu un sūdzības par iespējamām pārkāpumiem, piemēram, par AAL iespējamu nonākšanu blakus teritorijā.

Uz katru šādu sūdzību VAAD reaģē, noskaidrojot lietas apstākļus un, ja nepieciešams, veicot operatīvās pārbaudes saimniecībās, ņemot paraugus no lauka un no blakus esošām teritorijām. **VAAD atgādina – esiet piesardzīgi, cieniet kaimiņus, izvēlieties tādu lauka apstrādes brīdi, kad blakus teritorijās neatrodas cilvēki un dzīvnieki, atstājiet nenosmidzinātas buferjoslas.** Labu kaimiņattiecību uzturēšana un kaimiņu informēšana ilgtermiņā atmaksāsies!

Sazinieties ar savu lauku kaimiņiem

Izveidojiet ar tiem labas attiecības.

Ja jums jautā, izskaidrojiet, kāpēc jūs lietojiet AAL un cik apstrādes reizes sezonā jūs plānojat veikt.

AAL lietošanas uzraudzība

VAAD viens no uzdevumiem ir AAL lietošanas normatīvo aktu prasību ievērošanas pārbaudu veikšana.

Saimniecības pārbaudēm tiek izvēlētas pēc riska kritērijiem un nejaušās atlases principa. Riska kritēriji periodiski tiek pārskatīti, ņemot vērā arī iepriekšējo gadu pārbaudu rezultātus. Papildus pārbaudes tiek veiktas, reaģējot uz saņemtajām sūdzībām.

VAAD ļoti svarīgs ir preventīvais darbs un ir būtiski panākt, lai profesionālie AAL lietotāji būtu ziņojoši par aktualitātēm augu aizsardzībā, spētu pieņemt atbildīgus lēmumus, izvēlētos lietot AAL tikai tādā gadījumā, ja citas metodes augu kaitēkļu un slimību apkarošanā nav bijušas efektīvas vai nav pieejamas. **LL**

LEADER

KĀ STIPRINĀT LABBŪTĪBU LAUKU TELPĀ?

Viens no Eiropas Savienības Kopējās lauksaimniecības politikas Stratēģiskā plāna uzdevumiem ir lauku un pilsētu iedzīvotāju dzīves kvalitātes atšķirību mazināšana. Kādi faktori ietekmē dzīves kvalitāti, kā mazināt atšķirības un kas ir svarīgākais pašpietiekamai dzīvei lauku teritorijās? Šajā materiālā apkopotas atziņas, kas paustas vairākās diskusijās un semināros Latvijā.

Pagājušā gada nogalē, gatavojoties diskusijai “Kā stiprināt labbūtību lauku telpā?”, LLKC valdes priekšsēdētājs **Mārtiņš Cimermanis** sacīja: “Daudzos dokumentos laukus dēvējam par nacionālo interešu telpu, kā arī par dzīves un ražošanas telpu. Taču ļoti maz šajos dokumentos kopā ir likti tādi lauku attīstības indikatori kā lauksaimniecība, nodarbinātība, mežsaimniecība, apdzīvotība, zivsaimniecība. Diskusijā mēģināsim vienā veselumā salikt to, kas veido lauku telpu, izprast, kā līdzsvarot lauku un pilsētas telpu. Jāsaprot arī, uz ko tiecamies, ne vien runājot par ražību lauksaimniecībā, bet arī par apdzīvotību, biznesa attīstību ārpus urbānās vides, infrastruktūru un loģistiku.” Nepieciešams vienojot un visaptverošs skatījums uz Latvijas lauku telpu, akcentējot arī pašpietiekamas lauku kopienas un to potenciālu ceļā uz spēcīgiem, apdzīvotiem, savienotiem, izturētspējīgiem un pārtikušiem lauku apvidiem.

Vai redzam lietu kopumu?

Vai lauki var pastāvēt bez pilsētām un pilsētas bez laukiem? Sabiedrības zemā iesaiste pēdējos gados ir satraucoša. Kāpēc tik maz cilvēku ir sabiedriski aktīvi? Kāpēc aizvien mazāk Latvijas iedzīvotāji dodas izdarīt savu izvēli vēlēšanās, kāpēc tik maz iesaistās pašpārvaldē?

Foto: Ilze Skudra

Un, tieši pretēji, – kāpēc atsevišķās teritorijās cilvēki kļūst aizvien aktīvāki?

Labu, pašpietiekamu dzīvi laukos, spējot nodrošināt ar visu, kas nepieciešams, lai labi dzīvotu ar vairumu mūsdienu iespējām, raksturo dzīves kvalitātes pamatelementi, kas saistīti ar visiem dzī-

ves aspektiem. Tiem ir emocionālā, fiziskā, sociālā, mentālā, finansiālā dimensija.

Kā veidot vidi, kurā ir laba un pašpietiekama dzīve? Cik labi šobrīd ir dzīvot laukos? Kāpēc vispār cilvēki izvēlas dzīvot lauku teritorijās? Secināts, ka atšķirība starp dzīvi pilsētās un laukos (it sevišķi – atšķirība starp dzīves kvalitāti Rīgā un pārējā Latvijas daļā) ir ļoti atšķirīga. 2022. g. veiktā aptaujā respondenti norādīja, ka lauku telpa asociējas, pirmkārt, ar dabu, vidi, attīstību, dažādām iespējām. Savukārt, lai labi dzīvotu lauku teritorijā – nepieciešama laba infrastruktūra (t. sk. ceļi, internets), pieejamība pakalpojumiem un, protams, darba iespējas.

Lauku apvidi ir mūsu sabiedrības balsts un mūsu ekonomikas dzinējspēks. Tie ir mūsu identitātes neatņemama sastāvdaļa, un no tiem atkarīgs mūsu ekonomiskais potenciāls. Mēs gādāsim par mūsu laukiem, saglabāsim tos un ieguldīsim to nākotnē.

/Urzula fon der Leiena, Eiropas Komisijas priekšsēdētāja/

Vai cilvēki, kuri izvēlas dzīvot laukos, paši izdara izvēles – kādiem pakalpojumiem jābūt vietējā teritorijā, kas viņiem ir nepieciešams? Vai tomēr viņu vietā izvēles izdara citi? Lauku iedzīvotāju pašnoteikšanās, diemžēl, ir ļoti ierobežota un nereti izvēles lauku telpā dzīvojošo vietā izdara augstāka lēmējvara. Dažādi ārvalstu piemēri pierāda, ka var pastāvēt arī skola ar septiņiem bērniem, ja mums ir svarīgi, ka lauku teritorijas ir apdzīvotas.

Latvija ir viena no retāk apdzīvotajām teritorijām Eiropā ar milzīgu potenciālu. Nākotnē paredzama vēl lielāka imigrantu ierašanās, jo pasaules iedzīvotāju skaits strauji pieaug un dažādu apstākļu un krīžu ietekmē (t. sk. klimata pārmaiņu dēļ) citu valstu iedzīvotāji pamet savu valstu teritorijas un emigrē uz mazāk apdzīvotām vietām.

► 6. lpp.

LABBŪTĪBA =
LABI BŪT DZĪVĒ

◀ 5. lpp.

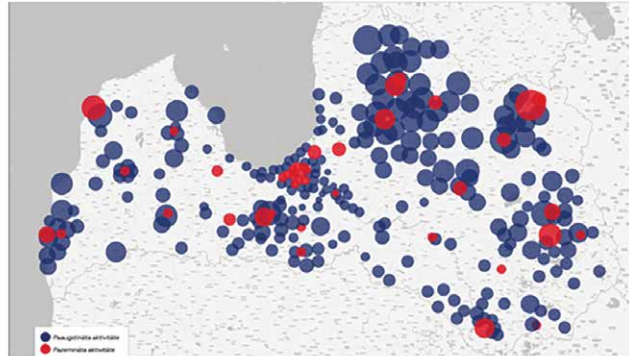
Jaunām ģimenēm, izvēloties dzīvesvietu, kā svarīgākie kritēriji tiek minēti – pakalpojumu pieejamība (t. sk. skolu un bērnudārzu) un laba infrastruktūra (t. sk. ceļi, sakari, internets u. c.), pēc tam minot arī darba iespējas, tīru, sakārtotu un drošu vidi, mobilitāti. Ceļu kvalitāte ir bieži nosaukts kritērijs dzīvesvietas izvēlē un vietējās teritorijas attīstības potenciālā kopumā. Piemēram, Iecavas pusē ar asfalta segumu uzlabots ceļš, pie kura trīs gadu laikā sākusies jaunu dzīvojamu ēku būvniecība, vietējai teritorijā piesaistot jaunus iedzīvotājus, jaunas ģimenes.

Latvijā novērojams, ka reģionos dzīvojošie iedzīvotāji darba iespēju un labāka atalgojuma dēļ nereti izvēlas pārcelties uz dzīvi Rīgā vai Pierīgas teritorijās (53% Latvijas iedzīvotāju dzīvo Rīgā vai Pierīgā). Atšķirības starp reģioniem un atšķirības starp pilsētām un lauku teritorijām aizvien palielinās. Ienākumu atšķirības Rīgā ir pat 2–2,5 x, kas veicina ievērojamu cilvēku migrāciju ap Rīgu. Darbspējīgie Latvijas iedzīvotāji dodas dzīvot tur, kur ir darbs. 2022. gada dati rāda, ka darba alga Rīgā un Pierīgā svārstās no 910 līdz 1392 eiro, savukārt reģionos robežās no 680 līdz 909 eiro. Jāatzīmē, ka salīdzinājumā ar reģioniem dzīves kvalitātes nodrošināšana Rīgā un Pierīgā ir dārgāka. Pakalpojumi reģionos var izmaksāt lētāk, tomēr novērots, ka no Rīgas aizbraukušie iedzīvotāji, pārceloties uz lauku teritorijām, nereti veido ap sevi attīstītu un sakārtotu vidi un, diemžēl, vietējā teritorijā pieaug arī cenas.

Lielais iedzīvotāju skaits galvaspilsētā un ap to rada aizvien jaunus izaicinājumus gan pašvaldībām, gan iedzīvotājiem. Galvaspilsētā iedzīvotāju skaits samazinājies par 140 000 iedzīvotājiem. Iedzīvotājiem izvēloties dzīvot Pierīgā, tiek radīta milzu spriedze un slodze infrastruktūrai (trūkst bērnudārzu, veidojas ceļu infrastruktūras pārslodze u. c.). Iedzīvotāju lielais skaits pašvaldībām liek plānot un veidot iedzīvotājiem nepieciešamo infrastruktūru, cenšoties nodrošināt ar pamatpakalpojumu pieejamību, savukārt reģionos notiek pretējais – infrastruktūra un pamatpakalpojumi tiek likvidēti.

Eiropas mērogā Latvijā vienīgā pilsēta, kas atbilstu lielpilsētai, ir Rīga. Ārvalstu investori gatavi investēt teritorijās, kas atrodas 1,5 h braucienā līdz lidostai. Tā ir gandrīz visa Latvija. Īpašas priekšrocības radītu iecerētais, bieži

Mobilo sakaru lietotāju aktivitātes izmaiņas ārkārtas pasākumu ieviešanas rezultātā, 2020. g.

Avots: Ārkārtas pasākumu ieviešanas ietekme uz mobilo sakaru lietotāju uzvedību, J. Binde, G. Bērziņš, 2020. g.

apspriestais dzelzceļa infrastruktūras projekts Baltijas valstu integrēšanai Eiropas dzelzceļu tīklā *RailBaltic*, kas ceļā pavadīto laiku, piemēram, no Rīgas līdz Bauskai ir samazinājies par apmēram 20 min. Diskusijā “Kā stiprināt labbūtību lauku telpā?” VSIA “Latvijas Valsts ceļu” valdes priekšsēdētājs **Martiņš Lazdovskis** akcentēja, ka nepieciešami 300 milj. eiro, lai Latvijā savienotu visas apdzīvotās vietas ar asfalta segumu.

SIA “Latvijas Mobilais Telefons” 2020. gadā veikts pētījums parādīja, ka lauku telpai reģionos *Covid-19* krīzē bija ļoti liela nozīme – tā deva patvērumu pilsētu iedzīvotājiem – tie strauji izpirka īpašumus un pārcēlās uz dzīvi lauku reģionos. Līdz ar pilsētas iedzīvotāju ienākšanu lauku telpā radās pieprasījums pēc augstākas kvalitātes pakalpojumu pieejamības, nodrošinot apstākļus kvalitatīva attālinātā darba iespējām (kas šodien jau ir absolūti ierasti).

Labbūtība lauku telpā – vai līdzsvars ir iespējams?

Diskusijā “Kā stiprināt labbūtību lauku telpā?” VARAM Valsts ilgtspējīgas attīstības plānošanas departamenta toreizējais direktors **Raivis Bremšmits** uzsvēra, ka lielā mērā labklājību vai labbūtību raksturo tas, vai cilvēks paliek dzīvot konkrētajā teritorijā. Iedzīvotāju skaita samazinājums ir ļoti saistīts ar iekšzemes kopproduktu (IKP). Jo zemāks IKP, jo augstāks iedzīvotāju samazinājums vietējā teritorijā, mazāks komersantu investīciju apjoms, mazākas algas, un tas lielā mērā arī noved pie iedzīvotāju izvērles – kurā teritorijā dzīvot, kurā strādāt.

Interesanti, ka reģionālās attīstības progress (IKP) reģionos ir audzis straujāk kā Rīgā. **Mazāk attīstītie reģioni** vidēji ir auguši **līdzvērtīgi** vai atsevišķos gadījumos **pat straujāk**:

+28% no 2016. gada un +12% no 2018. gada Vidzeme, Kurzeme, Zemgale, Latgale;

+20% no 2016. gada un +3% no 2018. gada Rīga un Pierīga.

Latvijā mobilitāte ir pietiekami laba, lai izvēlētos dzīvot lauku teritorijā un strādāt pilsētā. Secināts, ka algu atšķirības var būt pat līdz 70%. Teritorijās, kurās ir zemāks algu līmenis, ir augstāks nabadzības riska indekss. Labbūtība vai labklājība sākas ar to, pirmkārt, vai jums ir pietiekami ienākumi, lai nodrošinātu savas un savas ģimenes vajadzības un vai spējat sevi realizēt un nopirkt nepieciešamos pakalpojumus un preces. Kā uzsver R. Bremšmits, uzskaitītās lietas faktiski ir noteicošās labbūtībai vietējā teritorijā.

R. Bremšmits uzskata, ka pakalpojumu pieejamība nav izšķirošs kritērijs dzīvesvietas izvēlē. Reģionos, piemēram, faktiski nav rindu, lai bērns tiktu uzņemts bērnudārzā vai skolā, bērnu pulciņi nereti ir par velti vai nelielu samaksu. Tas nav iemesls, lai Latvijas iedzīvotāji neizvēlētos pārcelties uz Rīgu vai Pierīgu, kur tas ir tieši pretēji. R. Bremšmits apstiprina, ka noteicošie kritēriji, kādēļ iedzīvotāji izvēlēšies pārcelties uz dzīvi Rīgā vai Pierīgā ir darba iespējas un atalgojums par darbu.

SIA “Jāņa sēta” veiktie aprēķini liecina, ka absolūtam Latvijas iedzīvotāju vairākumam tuvākais nacionālais vai reģionālais nozīmes attīstības centrs sasniedzams mazāk nekā 20 minūtēs, bet 98% iedzīvotāju – mazāk nekā 40 minūtēs. Tikai 0,2% Latvijas iedzīvotāju dzīvesvieta atrodas vairāk nekā stundas sasniedzamības attālumā no attīstības centra.

R. Bremšmits norāda, ka problēma ir reģionālās attīstības atšķirības. Reģionu kopējais labklājības līmenis nosaka arī lauku iedzīvotāju skaitu. Novērots, ka Latvijā robežas pilsētas-lauki pamazām

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

zūd. "Būtībā, nav svarīgi nodalīt – pilsētas un lauku robežas, jo to labklājības līmeni noteiks vietas funkcionalitāte, tas, kurā reģionā atrodami, un cik spēcīga ir tautsaimniecība tajā," stāsta R. Bremšmits. "Tas faktiski nodrošinās labklājības līmeni gan pilsētām, gan lauku teritorijām. Ja paraugāmiem uz statistisko reģionu izaugsmi pēdējo desmit gadu laikā, tad jāsecina, ka, lai arī kopumā tendence ir bijusi augšupejoša, tomēr starpība starp Rīgas pilsētu un citiem reģioniem ir ļoti liela. Līdz ar to ir nepieciešami jauni risinājumi, lai veicinātu zemāk attīstīto reģionu izaugsmi un samazinātu reģionālās atšķirības," uzsver R. Bremšmits.

Pilsētas un lauki – robežas mazinās

Kopumā iedzīvotāju skaita samazināšanās ir izaicinājums ne tikai Latvijā, bet visā Eiropā. 2022. gada sākumā Latvijā dzīvoja 1 miljons 876 tūkstoši iedzīvotāju – par 17,5 tūkstošiem mazāk nekā pirms gada. Latvijai ir ievērojamas priekšrocības – esam viena no vismazāk apdzīvotajām teritorijām Eiropā. Migrantu plūsmas dažādu iemeslu dēļ (t. sk. klimata dēļ) pieaugs, un lauki veidosies kā ļoti laba dzīves telpa, jo, piemēram, klimata pārmaiņas laukos noteikti ir vieglāk panesamas nekā pilsētās. Ja mēs sakārtotu ceļus un infrastruktūru kopumā, visa Latvijas teritorija būtu viegli un ērti sasniedzama. Pārmaiņas laukos nes daudz dažādu izaicinājumu, tomēr tam ir arī pozitīvi aspekti – veidojas un attīstās dažādas jaunas iespējas, kādas līdz šim mums vienkārši nebija nepieciešamas, piem., e-izglītība, e-tirgus, veidojas jauni attālinātā darba risinājumi u. c., izlīdzinās arī sociālekonomiskā ietekme. Tehnoloģijas maina attālumu, tiek ietekmētas nozares, kas tradicionāli līdz šim bija pilsētās un noteiktas – tikai laukos.

Lai uzlabotu labbūtību, ir ļoti svarīga

sadarbība starp nozaru ministrijām, nepieciešams domāt plašāk, plānot ilgtermiņā un meklēt visaptverošus risinājumus, plānojot un īstenojot atbalsta pasākumus saskaņā ar teritoriālo pieeju – virzība uz mērķi, mazinot reģionālās atšķirības un nozaru politiku veidošana un īstenošana savstarpēji koordinēti un saskaņoti.

Dzīves kvalitātes atšķirību mazināšanai starp reģioniem nepieciešamie rezultāti

Atbildot uz jautājumu, vai līdzsvars starp pilsētu un lauku teritoriju attīstību ir iespējams, R. Bremšmits atbild, ka priekšnoteikumi tam ir vairāki – kopīgs mērķis, reģionālā attīstība (kopējā reģiona labklājības līmenis ietekmē tajā esošās pilsētas un laukus), nozaru (institūciju) sadarbība, kā arī pilsētu un lauku sadarbība (mobilitāte kopējā saimnieciskā telpā), vēlreiz uzsverot, ka tehnoloģijas un klimata pārmaiņas noteikti vēl uzskatāmāk mazinās robežas.

Iedvesmojoša Austrijas Štīrijas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija

Par Austrijas Štīrijas reģiona Vulkānzemes ilgtspējīgas vietējās attīstības stratēģiju esam rakstījuši citos izdevuma "Lauku Lapa" numuros. Atgādinājumam pieminēsim, ka Vulkānzeme atrodas Austrijas pierobežas reģionā ar visām specifiskām attālo apgabalu problēmām. Daudzus gadu desmitus tā tika uzskatīta par tipisku pierobežas reģionu ar visām no tā izrietošajām sekām. "Ja mēs runājam, piemēram, par 90. gadiem, tad bijām pierobežas reģions bez rūpniecības, ar maz darbavietām, zemiem ienākumiem un plašiem laukiem. Valdīja noskaņa, ka šeit nekā nav un tāpat nav arī nekādas nākotnes," stāsta Štīrijas Vulkānzemes apvienības LEADER programmas ieviešanas vadītājs **Mihaels Fends**.

Būtisks pagrieziena punkts bija 1995. gadā, kad Austrija iestājās ES, saprotot, ka līdz ar to notiks divas lietas: pirmkārt, būs spiediens uz lauksaimniecības sektoru un, otrkārt, ka ar LEADER programmas īstenošanu (par kuru arī esam rakstījuši iepriekšējos izdevuma "Lauku Lapa" numuros) radīsies arī jaunas iespējas reģionālajai attīstībai. LEADER programmas iespējas saskatīja arī birģermeistars Josefs Obers, kurš toreiz bija un vēl tagad darbojas kā LEADER apvienības priekšsēdētājs. Mazais Feldbahas pilsētas reģions toreiz apspriešanai iesniedza pieteikumu par 14 pašvaldībām, kur bija izstrādāts kopējs attīstības koncepts. Jau 2010. gadā radās vīzija par Štīrijas kā pierobežas reģiona transformāciju un kļūšanu par tādu reģionu, kurā ir vērts dzīvot.

Jāpiemin, ka pārmaiņu radītāji saprata, ka nepieciešams noteikt galvenos ekonomiskos attīstības virzienus, kurus tie vēlas sasniegt. Viņi saprata, ka vienlaikus ir ļoti svarīgi mainīt skatpunktu pašiem uz sevi. "Mūsu kopīgi radītā vīzija skaidri parāda, kādi projekti mums ir nepieciešami, lai sasniegtu mūsu izvirzīto mērķi. No visa pārējā, kas uz šo mērķa sasniegšanu neattiecas, mums ir jāatsakās. Tāpēc šī vīzija ir spēcīgs orientieris, uz ko virzīties un ko mēs, protams, nevarētu sasniegt bez šo projektu palīdzības," stāsta M. Fends.

Kas nepieciešams, lai veicinātu labu dzīvi laukos?

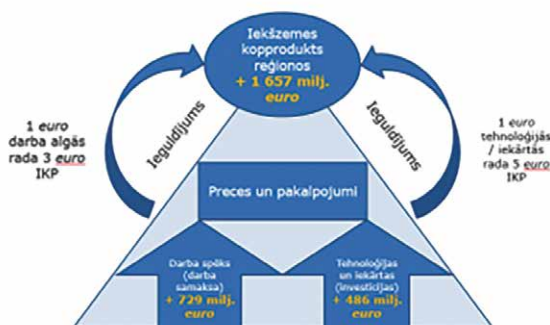
Dažādos LLKC pēdējos gados organizētos pasākumos esam vairākkārt diskutējuši par lauku teritorijām un to, kas nepieciešams, lai veidotu dzīvu lauku telpu, nodrošinot labbūtību tās iedzīvotājiem. Diskusijās noteikti galvenie, izšķiroši nozīmīgi aspekti:

- Infrastruktūra
- Demogrāfija, apdzīvotība
- Pakalpojumu pieejamība
- Darbavietas, investīcijas teritorijā
- Kreditēšana (jaunu mājokļu)

Šo aspektu uzlabošana un attīstīšana var ievērojami veicināt labu dzīvi laukos un padarīt Latvijas lauku teritorijas pievilcīgākas dzīvošanai un darbam mūsu pašu iedzīvotājiem. **LL**

Mērķa sasniegšanai nepieciešamie rezultāti

UZŅĒMĒJDARBĪBA

STĀSTS PAR UZDRĪKSTĒŠANOS – AR GARŠU

Šis ir raksts par darbīgo un atraktīvo uzņēmēju no Rēzeknes puses Karīnu Adijāni. Jeb stāsts par uzdrīkstēšanos un mīlestību pret to, ko cilvēks dara.

Skatot karti, kā nokļūt līdz Lendžu pagasta “Kļavu” mājām, kur dzīvo Karīna ar ģimeni, uzreiz radās doma, ka šis nu gan ir labs maršruta mērķis ceļotājiem. Viena pagasta robežās ir iespēja vērot ne tikai skaisto dabu. Šeit ir viss. Gan nodrošinātas naktsmītnes, gan iespēja baudīt vairāku mājražotāju sarūpētos lauku labumus, ieskaitot māla darbus, ko piedāvā vietējie keramiķi, gan izgaršot izcilu kafiju.

Karīnai ir savs piedāvājums, par ko viņa pati aktīvi stāsta un raksta sociālajos tīklos. Latgales tūrisma asociācijas mājaslapā lasāms: “Mani sauc Karīna Adijāne, un saldējums ir mans mīļākais gardums! Dzīvojam laukos, ir sava saimniecība, piens, bieziens, augļi, dārzeņi, gardie lauku labumi – saldējums, siers un saldumi ar bērnišķīgu garšu!”

“Soltais lauku gardums”

Rezultātā ir izveidots un reģistrēts ražošanas uzņēmums mājas apstākļos “Soltais lauku gardums”, kura piedāvājumā pamatā ir dabīgs saldējums, siers. Arī konditorejas izstrādājumi ar diezgan plašu sortimentu, tomēr Karīna atzīst, ka turpmāk vairāk tiks gatavoti cepumi, kūkas, kuru pamatā būs bieziens.

Saldējums garšo daudz, bet uzdrošinoties to pagatavot un piedāvāt citiem, tas iegūst pavisam citu jēgu. Arī ar to vien, ka Karīna dievina šo produktu, būtu par maz. Ir vajadzīga uzņēmība, atbildība un zināšanas, lai iekļūtu nišā, kura ir jau tik piesātināta.

Latvijā saražotā saldējuma apjoms pieaug ar katru gadu. Tās jau ir vairāk nekā 11 000 tonnas. Lai arī apmēram 40% no tām tiek eksportētas, tikpat daudz saldējums tiek ievests. Mums ir lieli uzņēmumi, kas ražošanas modernizācijā spēj investēt miljonus. Parāleli tomēr izveidojušies un attīstījušies mazie ražotāji, kuri atraduši noietu savam produktam.

Karīna uzņēmējdarbību uzsāka pārdomāti: apkopojot un izvērtējot informāciju, mācoties. Rezultātā, salīdzinoši ne tik ilgā laikā, pircējam tiek piedāvāta diezgan plaša produkcijas izvēle. Šobrīd

Foto: personālais arhīvs un Amanda Anusāne

Uzņēmuma “Soltais lauku gardums” izveidotāja Karīna Adijāne

mājas apstākļos tiek gatavoti saldējumi “Zemeņu prieks”, “Šokolādes samts”, “Mājas rabarbers”, “Svaigā piparmētra”, “Kaņepe vaniļā” un citi. Klienti visvairāk novērtē saldējumu “Nātres burvība”. Katram savas izjūtas. Karīna stāsta, ka no pavasarī ievāktajām nātrēm saldējumam atšķiras ne tikai garša, arī krāsa ir izteiktāka, nekā no vēlāk ievāktajām. Visas izejvielas un piedevas tiek aprēķinātas un svērtas atbilstoši izveidotajai un pārbaudītajai receptei. Nekādi konservanti netiek pielietoti. Iecienītais saldējums “Gardais mango” īpaši ar to, ka gatavots uz siera sūkalu bāzes, nav ne piens, ne krējums. Saldējumu gatavošanā tiek izmantots savā saimniecībā iegūtais piens un krējums. Tas, cik taukvielām un olbaltumvielām bagāti ir šie mājas produkti, lielākoties mums ir zināms. Tāpēc saldējuma gatavošanā īpaši jāpieņem, jāizvērtē, kā sagatavot mūsdienās pieprasītu produktu.

Apgūtas zinības vairākās programmās

Šeit lieti noderēs gūtās zinības Rēzeknes tehnoloģiju akadēmijā (RTA), kurā Karīna apgūst studiju programmu “Pārtikas produktu pārstrāde”. Pēc

profesijas viņa ir apģērbu modelētāja. Pirms mācību uzsākšanas RTA pārtikas jomā, Karīnai piedāvāja turpināt studēt apģērbu dizainu augstākā līmenī. Vienā un tajā pašā laikā nāca divi piedāvājumi. Izvēlējas sev tuvāko, gribējās arī pamēģināt ko jaunu.

Studijas dod iespēju padziļināti izpētīt un analizēt produktu gatavošanas praktisko un teorētisko pusi. Karīna vēlas izprast katru sīkumu, atrast kādus knifus, lai klienti baudītu kvalitatīvu un pieprasījumam atbilstošu produktu. Tiek iegūta jauna informācija, ļoti daudz nāk klāt papildu piedāvājumi, tie ir semināri, pieredzes un ārpus studiju pasākumi. Noder pasniedzēju padomi, dotās atbildes uz jautājumiem.

Sadarbība ar novada mājražotājiem

Karīnas ģimenes saimniecība darbojas ar bioloģiskās lauksaimniecības metodi. Tomēr saldējums neatbilst šai klasifikācijai. Dažas izejvielas, piemēram, kaņepes tiek iepirktas no novadā esošas saimniecības, kura nav sertificēta kā bioloģisks ražotājs. Būtiski, ka Karīna meklē un veido sadarbību ar novadā esošajiem mājražotājiem. Nesen izskanēja vēlme no smiltsērķšķu audzētājas par sadarbību, kam Karīna arī piekrita. Gaidāms interesants sadarbības rezultāts ar turpat vai kaimiņos esošo maizes un smalkmaizīšu meistari Ingūnu Šulbergu par saldējumu ar rudzu maizi. Viss ir darīts, atlicis vien degustācijas process. Gan Ingūna daudz mācījusies no kļūdām, gan arī tagad Karīna saka, ka gadās visādi. Pievieno vairāk vai mazāk izejvielu, vērtē. Tā jau arī veidojas receptes. Viņa uzskata, ka vajag dalīties ar citiem savos novērojumos, kļūdās. Konkurence ir, bet katram ir kas savs. Mājās gatavotie produkti atšķiras no lielražotāju precēm. Protams, ar dabīgo garšu.

Neatlaidīgi tirda doma par pašu uzdrīkstēšanos, apzinoties noieta iespējas, riskus. Ideja: kā tā radās, zinot šīs jomas priekšnosacījumus?

Karīnas ģimene veikalos un kafejnīcās meklēja saldējumu bez sintētiskām piedevām jeb E vielām. Tādu neatrada. Iepatikās saldējums “Molberts”, kas šķita ļoti tuvs dabīgajam, tā arī ņēma kā pieredzi. Gribējās paeksperimentēt, lai garšotu arī tiem, kuri saldējumu praktiski neēd. Šāda iespēja radās, kad

Karīna iestājās Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) Rēzeknes biznesa inkubatorā. Pusgada laikā iegūts svarīgākais. Gan izzinošā daļa, gan skafīts un pētīts atbilstošs zīmols, praktiski šeit notika arī saldējuma degustācija. Tomēr pirmie, kuri izmēģina jaunās receptes, ir mājinieki. Vērtējumu šobrīd dod arī studiju biedri. Ir veiktas aptaujas, ko uzlabot, mainīt.

Istenot ideju par saldējuma gatavošanu īpaši veicināja pēdējos gados esošā cenu politika piena realizācijas tirgū. Saimniecībā ir slaucamās govīs. Pārdot pienu tik lēti negribējās, tāpēc tika domāts, ko darīt, kā produktu *apspēlēt*, lai gūtu labumu. Tā arī radās mājas saldējums "Soltais gardums". Ko darīt ar piena produkciju ziemas sezonā, kad saldējums nav tik aktuāls? Te nu nāca palīgā Karīnas vīrs ar ideju, iesakot, ka vajag gatavot sieru. Šobrīd sortimentā ir gan cietie, gan svaigie sieri. Var iegādāties sierus ar dillēm, papriku vai persilādi.

Laiks un vieta atradās arī konditorejas produktiem. Kur nu vairs bez mandeļu cepumiem, siera radziņiem, kanēļmaizītēm un iecienītajām kūciņām "Vecrīga". Tomēr turpmāk, kā iepriekš minēts, gatavojot cepumus, kūkas, vairāk tiks izmantots biežpiens. Vēl ir tortes, protams, pamatā tās ir siera kūkas ar dažādu noformējumu un piedevām.

Labā komunikācija ļauj atrast pircēju

Pirms reģistrēt uzņēmumu un uzsākt saldējuma pārdošanu, Karīna veica analīzi par situāciju tirgū. Viņai iepatikās Dvietes saldējuma ražošanas uzņēmuma darbošanās stāsts, kas ir jau ar pasenu vēsturi. Tas bijis dzinulis: ja viņi noturējušies tirgū tik ilgi, tāpat ir pircējs. Stingri nolēmusi, ka viņa arī atradīs savu pircēju.

Karīna stāsta, ka viņu darbība ir pašā

sākumā. Saldējums un citi produkti tiek un arī turpmāk tiks gatavoti pēc iepriekšējā pasūtījuma, saziņai izmantojot sociālos tīklus, mobilos sakarus. Pagaidām darbošanās notikusi hobija līmenī, tomēr vajag arī nopelnīt. Ziemā iesāktās sarunas ar uzņēmumiem par saldējuma noieta plašākām iespējām devušas rezultātu. Šobrīd izveidojusies sadarbība ar kebabnīcu Rēzeknē "Ausmeņa kebabs" un restorānu "WeKnow". Karīnas ģimenes sarūpēto produkciju var iegādāties lielākajās vai īpašajās tirgus dienās Viļānos, Kārsavā, Ludzā un Rēzeknē. Saldējumu un citu lauku labumu izbaudīšana labi saderas ar dažnedažā-

Ideju par saldējuma gatavošanu īpaši veicināja pēdējos gados esošā cenu politika piena realizācijas tirgū

dām aktivitātēm dabā. Tuvākā un tālākā apkārtnē sezona turpinās notikumiem bagāta. Jūnija vidū pabūs Rīgā. Par dalību tirdziņā "Saldumu&Kārumu" festivāla laikā Karīnai ir tiešs vērtējums: "Patika, interesanti, ir, uz ko tiekties. Tu brauc un nezini, kas ir labāk, kas sliktāk. Gūta sava veida jauna pieredze".

Pirms Līgo svētkiem no Kļavu mājām sagaidīta patīkama ziņa. Teju pabeigti lielākie remontdarbi, un Karīnas ģimene savās mājās jau uzņēmusi cieņiņus, piedāvājot tiem gan atpūtu, gan meistarklases. Skaistā apkārtnē atbilst-

lai šeit risinātos sarunas. Vai vienkārši baudītu dabu un lauku labumus.

Vasaras plānos bija paredzēta daļība pasākumā "Mājas kafejnīcu dienas". Tomēr visu nevar paspēt. Pārlūkojot, sanāk pagars darāmo darbu saraksts. Tomēr visam savs laiks, kas arī motivē domāt, plānot un rīkoties.

Viena no tirgus menedžmenta sastāvdaļām ir reklāma. To, cik aktīvi Karīna iesaistās dažādās akcijās, cik aktīvi izmanto sociālo lietotņu iespējas, mēs redzam. Reklāmās lielie uzņēmēji iegulda arī lielus līdzekļus, īpaši piedomājot pie formām, pie produkta izskata. Kā ar šo tiek galā mazais ražotājs?

Karīnai sociālie tīkli, un ne tikai, arī sarunu uzsākšana, prezentācijas, bija liels izaicinājums un vislielākais pārbaudījums. Uzrunāt, aicināt, rādīt! Viņa atzīst, ka agrāk labprāt iejuka pūlī, lai nepamana. Bet nu Karīna ir uzdrīkstējusies atļauties būt pamanāmai. Viņa pateicīga cilvēkiem, kuri uzklausa, uzdod jautājumus. Ja publikai interesē, ir iegulāk un patīkamāk. Laba komunikācija ļauj atrast pircēju. Meklēt un atrast.

Būtisks ir latgaliskais skanējums

Reklāmai nepieciešams veltīt daudz laika un enerģijas. Pašā sākumā tās veidošanā tika piesaistīts cits cilvēks. Tad saimniece sapratusi, ka cits nevar zināt visus sīkumus, nianšes, un atbildību uzņēmusies pati. Arī pie logo izveidošanas veikusi aptauju. Vai vārdu "Soltais" angliskot, vai atstāt latvisko? Tie, kuri darbojas uzņēmējdarbības jomā, ieteikuši pielietot angļu valodu. Pašai tomēr tuvāks latgaliskais skanējums.

Būtisks ir iepakojuma jautājums. Karīnai ir sava nostāja par plastmasas iepakojuma pielietošanu.

► 10. lpp.

Karīna ar savu produkciju labprāt piedalās tirdziņos un degustācijās

Pircēji iecienījuši saldejuma dažādās garšas

◀ 9. lpp.

Eksperimentējot palikts pie tā, ka saldējumam izmanto stikla burciņas. Tās ir vairākkārtīgi izmantojamas, produkts tajās nezaudē savas sākotnējās īpašības. Interessants ir Karīnas variants. Klientam tiek iedots kupons par burciņas atgriešanu, ja sakrāj šādus sešus, saņem pretī dāvanu. Tā ir kā atgriezeniskā saite. Atlicis izdomāt, kādā veidā klientam ērtāk atgriezt taru atpakaļ.

Siera iepakojumam pamatā izmanto cepamo papīru. Daži konditorejas izstrādājumi tiek fasēti gaumīgos iepakojumos. Pamatā izmanto papīra maisījumus, kas ir labi, tomēr sanāk ļoti dārgi. Jāinteresējas, jāmeklē atbilstošākie varianti.

Produktu gatavošanai un uzglabāšanai mājas apstākļos, kā arī realizācijai ir savi nosacījumi. Ieguldīti lieli līdzekļi telpu labiekārtošanā. Lai piesaistītu līdzekļus darbu ātrākai virzībai, izmantota iespēja piedalīties pašvaldības izsludinātajā projektu konkursā "Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai Rēzeknes novadā". Projekta ietvaros iegādātas iekārtas saldējuma gatavošanai. Karīnai tas sagādājis nevilnotu prieku, jo ar jauno saldējamo mašīnu 9 līdz 10 minūšu laikā var sagatavot divus litrus saldējuma.

Ne vien viss produkcijas sagatavošanas cikls ir laukietilpīgs, laika patēriņu prasa arī nepieciešamās dokumentācijas sakārtošana. Tāpēc Karīna labprāt izmanto grāmatvedības pakalpojuma saņemšanu LLKC Rēzeknes birojā. Sadarbība ar iestādēm izveidojusies pozitīva. Viņa uzsver darbinieku pretimnākšanu, kuri palīdz, iesaka. Ir izveidojusies krietni pabieza mape ar Pārtikas un veterinārā dienesta saistošo dokumentāciju.

Lepojos ar dabīgu produktu

Karīna uzņēmību var tikai apbrīnot. Tā ir mīlestība, kas dod spēku. Pret zemi, pret vietu, kur dzīvo, pret tuvajiem. Viņas lielais paldies ir ģimenei, kur katrs dara, atbalsta, palīdz.

Karīna uzsver: "Es lepojos ar dabīgu produktu, kas nāk ar mīlestību no laukiem, un ticu, ka īstas garšas baudījums slēpjas vienkāršībā un dabas bagātībā, ko sniedz mūsu pašu zeme".

Anastasija SALENIECE,
LLKC Rēzeknes biroja
lauku attīstības konsultante
e-pasts:
anastasija.saleniece@llkc.lv
tālr. 25645875

PĀRTIKA

PIENA PRODUKTS VAI PRODUKTS NO PIENA?

Piena produkti (piemēram, krējums, siers, sviests, jogurts) ir iekļauti ES normatīvo aktu (aizsargāto tirdzniecības nosaukumu sarakstā, kur noteikts, ka tie ir iegūti vienīgi no piena, bet ar nosacījumu, ka drīkst pievienot to ražošanai nepieciešamās vielas, ja vien šīs vielas neizmanto, lai pilnībā vai daļēji aizstātu kādu no piena sastāvdaļām.

Turpretī produktiem no piena (piemēram, deserts, krēms, pudiņš) ir pieļaujama augu tauku klātbūtne, jo tie nav iekļauti ES normatīvo aktu aizsargāto tirdzniecības nosaukumu sarakstā un tiem nenosaika sevišķas ražošanas prasības.

Latvijā ir noteikts, ka piena produkti ir arī deserti, krēmi, tortes, saldējums un citi produkti, ja tie ražoti no piena vai piena produktiem un piena produktu vai piena sastāvdaļu saturs nav mazāks par 51%. Piemēram,

"saldējuma torte", "biezpiena torte", "jogurta deserts", "biezpiena glazētais sierīnš" sastāvā būs ne mazāk kā 51% piena vai tā produktu (piemēram, piens, krējums, piena saldējums, krējuma saldējums, jogurts, biezpiens). Tomēr šādiem produktiem var būt pievienoti gan augu tauki, gan citas pārtikas sastāvdaļas.

Latvijā ir sevišķas prasības piena vai krējuma saldējumam, jo tā ražošanā tiek izmantots piens vai krējums un nepieciešamās pārtikas piedevas. Tāpat saldējumam var pievienot citus pārtikas produktus (zemenes, riekstus, marmelādi u. c.) vai sastāvdaļas. Tāpēc, pērkot Latvijā ražotu "krējuma saldējumu" vai "piena saldējumu", varam būt droši, ka tas sastāvēs no piena vai krējuma un piena tauki nebūs aizvietoti ar augu taukiem. Tomēr šīs prasības attiecas tikai uz pašu "piena vai krējuma saldējumu" nevis vafeli vai šokolādi.

Latvijā ražotajiem saliktajiem piena produktiem, kas ražoti no piena produktiem, krējuma un piena, saldējumam jāatbilst Latvijas prasībām, bet, ievadot šādus produktus no citām dalībvalstīm, tiem Latvijas prasības nav jāievēro saskaņā ar savstarpējās atzīšanas principu. Tādēļ īpaša uzmanība jāpievērš produkta marķējumā norādītajām sastāvdaļām.

Augu tauku pievienošanai produktiem var būt arī pozitīvi aspekti: derīguma termiņa pagarināšana, jaunu produktu ražošana un izmaksu samazināšana. Tāpēc veikalos plauktos ir arī atrodami produkti ar nosaukumiem, piemēram, "skābais krēms", "piena augu tauku maisījums", kuri ir krietni lētāki par krējumu un sviestu. Taču atgādinām, ka tie nav piena produkti, bet produkti, kuru ražošanā ir izmantots piens.

Liene Bugina, ZM Veterinārā un pārtikas departamenta eksperte

DĀRZKOPIĒBA

AUGU SABIEDRĪBAS MEŽA DĀRZOS

Latvijā ir paaugstināta interese par meža dārziem, kas ir viena no agromežsaimniecības praksēm. Kādu laiku informācija par meža dārzu veidošanu nav aktualizēta, ir pienācis brīdis to mainīt. Šogad man izdevies pabūt vairākās ārvalstīs, kur tiek veidoti meža dārzi, izmantojot dažādas metodes, kā arī viesoties jau izveidotā meža dārzā.

Daudziem cilvēkiem ir vēlme kaut ko sākt stādīt, bet parasti viss atduras pret ļoti vienkāršu jautājumu: kā un kādā veidā? Atbilde ir salīdzinoši vienkārša: kā pēc jūs vēlaties šāda veida dārzu? Runa ir par meža dārziem, kas tiek stādīti lauksaimnieciskā zemē. Līdzīgi, bet tomēr tas ir savādāk, kā veidot augļu dārzus.

Viens no iemesliem, kāpēc meža dārzu stādu es, ir bioloģiskās daudzveidības nodrošināšana, jo viena no pamata problēmām, ko sagādā monokultūru augļu dārzi, ir kaitēkļi un slimības, kas rada nopietnus izaicinājumus kā kaitēkļu, tā slimību apkarošanā. Tā ir viena no lielākajām meža dārzu priekšrocībām – tieši sugu daudzveidība ļauj veidot augu sabiedrības, kurās sugas vairāk sadarbojas cita ar citu, nekā konkurē.

Viens no virzieniem, kas tika izmantots redzētajos meža dārzos Zviedrijā, bija akcents uz riekstaugiem. Galvenās sugas bija Eiropas ēdamā kastaņa, Grieķijas valrieksts un parastā lazda. Tas arī saprotams, jo lielākajai daļai cilvēku garšo rieksti, tie uzturā vienmēr ir bijuši augstās vietās pārtikas grozā, un cilvēki labprāt tos lietotu uzturā krietni vairāk, tādēļ riekstu audzēšana, vispirms pašu vajadzībām, ir gana kārots un pamatots mērķis.

Redzētais apliecināja to, ka daudzviet, kur cilvēki stāda riekstaugus, tiek izmantotas dažādas metodes.

Brīvais stils – balstās uz brīvu noteiktu sugu izvietojumu telpā, tos grupējot. To var atļauties vietās, kas nav īpaši ierobežotas platībā, kā arī nav strikti noteikts koku kopējais skaits. Galvenās sugas – ēdamā kastaņa vai Grieķijas valrieksts kā galvenā suga, apkārt vairākas slāpekli saistošās sugas – baltalksnis, slotzaris, dažos gadījumos arī smilt-sērskājs. Bija grupas, kurās pievienoti arī dažādi ogulāji – upenes, jāņogas, pa kādam kizilam, ēdamajam sausserdim. Grupā augi ir izvietoti ļoti kompakti.

Meža dārzos populāri ir riekstaugi, tai skaitā parastā lazda

Starp augu sabiedrībām attālumi lielāki, lai brīvi varētu pārvietoties. Tāds augu izvietojums rada meža dārza ainavu, kas maksimāli tuva dabiskajai. Stādījums veidots salīdzinoši līdzenā platībā, kur augstuma starpība ir neliela.

Stādīšana pa augstuma līnijām – tiek izmantotas izteiktas reljefa piedāvātās priekšrocības. Šī metode balstās uz augu izvietojumu pa augstuma līnijām. Tās savieno punktus, kuri konkrētajā laukā atrodas vienādā augstumā. Viens no lielākajiem ieguvumiem – tādā vietā ir vienmērīgs saules enerģijas un gaismas nodrošinājums labākai fotosintēzei. Šajā gadījumā bija izmantota daudz lielāka augu daudzveidība. Vidējais attālums starp rindām bija pietiekami liels, lai varētu izmantot ne tikai tehniku, lai pārvietotos starp rindām, bet, kas bija ļoti simpātiski, rindstarpu apsaimniekošanā tika izmantoti mājlopi. Kā tas ir iespējams, kādas tam priekšrocības, tas jau ir atsevišķs stāsts. Izmantotas dažādu augļu koku sugas, krūmi, krūmoguļāji. Interesanti, ka tajā reģionā Austrijā, ko apmeklējām, bija raksturīga bumbieru audzēšana, bieži robežjoslās starp laukiem. Bumbieru raža tiek izmantota sidra ražošanai. Šī metode ir ļoti ieteicama izteikti paugurainos apvidos, būtībā visos Latvijas novados, izņemot atsevišķus Zemgales apgabalus.

Vairākstāvu augu sabiedrību veidošana – ieteicama tieši līdzenām platībām, kur praktiski augstuma starpība ir minimāla. Augu izvietojumu pa stāviem kaut kādā mērā kompensē līdzeno reljefu, tā nodrošinot dažādību vertikālajā plaknē.

Šajā sistēmā vairāk ir iespējama augu kompaktāka izvietojuma, daļēji augiem izvietojoties citam zem cita. Vienlaikus šī sistēma ir arī vissarežģītākā, jo prasa plašas zināšanas ne tikai par augu funkcijām, bet par to iespējamo sadarbību. Šī ir viena no metodēm, kuru esmu izvēlējies arī savā Gramzdas Ēdenes dārzā. Tā nodrošina maksimāli iespējamo augu daudzveidību, ļauj labi izmantot vertikālo lauka plakni. Nodrošina vidi eksperimentiem, kā arī ļauj integrēt lielu sugu daudzveidību zemākajos augu sabiedrības stāvos. Viss balstās uz Grieķijas valrieksta stādīšanu augu sabiedrības centrā – pirmais stāvs. Grieķijas valrieksta īpatnība izdalīt ar sakņu sistēmu tādu savienojumu kā juglonu, rada papildus problēmas. Tas nozīmē, ka ap valriekstu nevar stādīt visus augus, bet tikai noteiktas sugas, tāpēc otrajā aplī ir zīdkoki. Labākās sekmes ir ar balto zīdkoku, diemžēl melnie pārāk spēcīgi apsalst, līdzīgi arī sarkanie. Trešajā aplī iet melnais plūškoks, spēcīgs augs ar labām funkcijām, der kā robežaugšs, kas samazina juglona ietekmi augsnē tik tālu, ka aiz tiem ceturtnajā aplī var stādīt visa veida augļu kokus. Šāda lielā augu sabiedrībā sastāv no četrām otrā stāva, četrām trešā stāva un 16 ceturtnā stāva augu sabiedrībām. Tātad kopā 24 augu sabiedrībās, kur katrā vēl ir savs augu izvietojums vismaz 3–4 stāvos. Tas ierīkots 325 m² vai, pārreķinot uz hektāru, t. i., 738 koki/ha. **LU**

Māris NARVILS,
LLKC vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts:
maris.narvils@llkc.lv
tālrunis: 29609943

MEŽSAIMNIECĪBA

Visiem zināms, ka mežu īpašumā iespējams iegūt dažādos veidos: saņemot kā dāvinājumu, mantojumu vai nopērkot. Reizēm gadās situācijas, kad mežs ir iegūts īpašumā, bet nav skaidrs, ko ar to darīt tālāk – apsaimniekot pašam vai labāk pārdot. Tomēr vispirms ir svarīgi sakārtot visus dokumentus un reģistrēt īpašumu Zemesgrāmatā.

Formalitātes – sākumā veicamie darbi

Pirmais uzdevums ir īpašuma reģistrācija Zemesgrāmatā. Ja iepriekš īpašums nav bijis ierakstīts Zemesgrāmatā, jānoskaidro, vai tam ir veikta precīza uzmērīšana, iespējams, būs jāpieaicina sertificēts mērnieks, jo robežām ir jābūt sakārtotām un atbilstoši ierīkotām (redzamas robežzīmes jeb kupicas).

Nākamais uzdevums – pārliecināties, vai mežam ir veikta un spēkā esoša meža inventarizācija. Meža likums nosaka, ka meža īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam ir jānodrošina, lai īpašumā vai tiesiskajā valdījumā tiktu veikta pirmreizēja meža inventarizācija, un dati jāiesniedz Valsts meža dienestam (VMD), kas tos uzglabā informācijas sistēmā *Meža valsts reģistrs*. Vismaz reizi 20 gados jāveic atkārtota meža inventarizācija, arī šie dati ir jāiesniedz VMD. Meža inventarizāciju drīkst veikt sertificēti meža inventarizācijas speciālisti. Par to, vai darbiniekam ir sertifikāts, var pārliecināties VMD mājaslapā sadaļā Sākums>Darbības jomas>Meža īpašniekiem>Meža inventarizācija>Inventarizācijas veicēju saraksts.

Mācies – kur aitas, tur cirpēji!

Meža inventarizācija meža īpašniekam ir jāiemācās lasīt un saprast. Meža

ESMU ĪPAŠUMĀ IEGUVIS MEŽU – KO TĀLĀK?

īpašniekam jāprot pieņemt sev un mežam visizdevīgākie un ilgtspējīgākie lēmumi. Nezināšs meža īpašnieks ir gards kumos krāpniekiem, kas diemžēl joprojām eksistē. Pēc aktuālajiem datiem, pat neaizejot uz mežu, var pateikt, vai ir nogabali, kas sasnieguši ciršanas vecumu, vai ir platības, kur iespējams piesaistīt ES atbalstu, kur varētu veikt krājas kopšanas cirtes u. tml. Ja ir izcirtums, tad jāzina, vai tas var atjaunoties dabiski un vai obligāti valdošajai sugai jābūt priedei. Savukārt, ja dabiskā atjaunošanās jau notikusi, jāprot noteikt valdošo koku suga, tās vidējais augstums un koku skaits, kā arī iesniegt pārskatu par meža atjaunošanos Meža valsts reģistrā.

Kā to izdarīt? Noskatieties video instrukcijas VMD mājaslapā sadaļā Sākums>Darbības jomas>Meža valsts reģistrs>Video instrukcijas.

Izmanto konsultantu pakalpojumus

Ja vēlaties iegūt informāciju par meža apsaimniekošanu, var vērsties Meža konsultāciju pakalpojumu centrā (MKPC), kas konsultē un apmāca meža īpašniekus par meža apsaimniekošanas jautājumiem, kā arī sniedz ar meža apsaimniekošanu saistītus pakalpojumus visā valsts teritorijā. MKPC organizē seminārus un

mācības, kur piedalās nozares profesionāļi, kuriem ikviens dalībnieks var uzdot savu jautājumu. MKPC piedāvā iespēju mācīties arī tālmācībā. Konsultācijas par meža apsaimniekošanu sniedz arī citi privātie konsultanti, mežizstrādes uzņēmumi, asociācijas un kooperatīvi. Katram, protams, ir sava darbības joma un specifika, kā arī samaksas piemērošanas kārtība. Pirms izvēlaties savu konsultantu, jānoskaidro tā reputācija, izpētiet vairākas atsauksmes! Ja nevēlaties mācīties – var atrast uzticamu palīgu! Bieži gadās, ka nav laika vai ir kādi citi apstākļi, kas konkrētā brīdī neļauj mācīties. Tas nav iemesls, lai pārdotu savu īpašumu pirmajam pretimnācējam. Jāvēršas pie konsultanta vai jāatrod neatkarīgs pakalpojumu sniedzējs.

VMD mājaslapā ir pieejama sadaļa Meža īpašniekiem – izpētiet to!

MKPC piedāvāto pakalpojumu cenrādis ir pieejams mājaslapā www.mkpc.llkc.lv sadaļā Mežsaimniecība > Pakalpojumi, meklē MKPC maksas pakalpojumu cenrādis.

Rita DAŠČIORA,
KPC Rīgas reģionālās
nodaļas vecākā
mežsaimniecības konsultante,
tālr. 22019356,
e-pasts: rita.dasciora@mkpc.llkc.lv

IZSLUDINĀTA PIETEIKŠANĀS KONKURSAM “SAKOPTĀKAIS MEŽS 2024”

Veinot ilgtspējīgu saimniekošanu Latvijas mežos un aicinot meža īpašniekus runāt par labas mežsaimniecības prakses uzturēšanu, sāka pieteikšanās Latvijas Meža īpašnieku biedrības konkursam “Sakoptākais mežs”. Konkurss noritēs jau astoto gadu, un

savu pieteikumu ikviens interesents var iesniegt līdz 20. jūlijam.

Konkursa “Sakoptākais mežs” mērķis:

- apzināt labas mežsaimniecības prakses piemērus privātajos mežos;
- rādīt labus piemērus citiem meža īpašniekiem, tādējādi popularizējot ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu;

• informēt sabiedrību par pozitīviem piemēriem privāto mežu apsaimniekošanā, veicinot sabiedrības izpratni par lauku kultūrvides saglabāšanu.

Plašāka informācija: <https://mezaipasniki.lv/lv/sakoptakais-mezs-2024>

Sigita Alksne, Latvijas Meža īpašnieku biedrības projektu vadītāja

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

BRISELES GAITEŅOS

LAUKSAIMNIECĪBĀ LIETO MAZĀK MINERĀLMĒSLU

Lauksaimnieciskajā ražošanā izmantoto minerālmēslu (slāpekļi un fosfors) daudzums 2022. gadā visā ES bija 9,8 miljoni tonnu, liecina jaunākie ES statistikas biroja Eurostat dati.

Minerālmēslu lietošana samazinājusies par 10,3 % salīdzinājumā ar 2021. gadā izmantoto daudzumu un par 15,9 % salīdzinājumā ar relatīvo maksimumu 2017. gadā.

Minerālmēslu izmantošanas sama-

zināšanās ES 2022. gadā daļēji bija saistīta ar straujo mēslošanas līdzekļu cenu kāpumu pēc Krievijas militārās agresijas pret Ukrainu un sankciju piemērošanu Krievijai.

Slāpekļa mēslošanas līdzekļu izmantošana ES lauksaimnieciskajā ražošanā samazinājās līdz aptuveni 8,9 miljoniem tonnu 2022. gadā, kas ir par 9,4 % mazāk. Slāpekli saturošu mēslojumu lauksaimniecībā visvairāk izmantoja tajās valstīs, kuras ir arī vie-

nas no galvenajām ES lauksaimniecības produktu ražotājām, īpaši Francijā (2 milj. tonnu) un Vācijā (1,1 milj. tonnu). Fosfora mēslošanas līdzekļu izmantošana ES lauksaimniecībā bija 0,9 miljoni tonnu. Samazinājums par 17,9 %, salīdzinājumā ar 2021. gadu. Valstis, kurās 2022. gadā lauksaimniecībā visvairāk izmantoja fosfora mēslojumu, bija Francija, Spānija, Itālija un Rumānija; tās veidoja aptuveni pusi no ES kopējā patēriņa. **LU**

EIROPADOME NOSAKA STRATĒGISKO DARBA KĀRTĪBU

Eiropadomes sanāsmē 2024. gada 27. jūnijā pieņemta ES stratēģiskā programma 2024.–2029. gadam. Ņemot vērā jauno ģeopolitisko realitāti, stratēģiskā programma palīdzēs padarīt Eiropu suverēnāku un labāk sagatavotu, lai risinātu nākotnes problēmas.

Stratēģiskā programma balstīta uz trim pīlāriem: brīva un demokrātiska Eiropa; stipra un droša Eiropa; plaukstoša un konkurētspējīga Eiropa.

Attiecībā uz lauksaimniecību programmā norādīts, ka ES veicinās konkurētspējīgu, ilgtspējīgu un noturīgu lauksaimniecības nozari, kas turpinās

nodrošinātību ar pārtiku. Programmā minēts: “Mēs aizstāvēsim dinamiskas lauku kopienas un stiprināsim lauksaimnieku pozīcijas pārtikas piegādes ķēdē. Mēs turpināsim aizsargāt dabu un novērsīsim ekosistēmu, tostarp okeānu, degradāciju. Mēs stiprināsim ūdens noturību visā Savienībā”.

Ik pēc pieciem gadiem ES vadītāji vienojas par ES politiskajām prioritātēm nākotnē. Tas ir Eiropadomes priekšsēdētāja vadīts kolektīvs darbs, kurā vadītāji apspriežas un kopīgi pieņem lēmumus. Tas notiek saistībā ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām un pirms katras Eiropas Komisijas iecelšanas. **LU**

ATJAUNO IMPORTA IEROBEŽOJUMUS OLĀM UN CUKURAM NO UKRAINAS

Eiropas Komisija ziņo, ka no 2024. gada 2. jūlija tiek atjaunotas padziļinātās un visaptverošās brīvās tirdzniecības zonas (DCFTA) tarifu likmes kvotas olu un cukura importam no Ukrainas uz ES.

Pārskatītajos autonomajos tirdzniecības pasākumos (ATM), kas ir spēkā kopš 2024. gada 6. jūnija, septiņiem lauksaimniecības produktiem tiek automātiski iedarbināta avārijas bremze, ja importa apjoms sasniedz vidējo gada importu, kas reģistrēts no 2021. gada 1. jūlija līdz 2023. gada 31. decembrim. Olām un cukuram šis vidējais rādītājs ir attiecīgi 23 188,96 tonnas un 262 652,68 tonnas. Tiklīdz šie apjomi ir sasniegti, Komisijai ir 14 dienas, lai no jauna ieviestu atbil-

stošo tarifa likmes kvotu no DCFTA starp ES un Ukrainu. Tā kā olu un cukura imports no Ukrainas kopš 2024. gada sākuma jau pārsniedz DCFTA tarifa likmes kvotā noteikto apjomu, turpināsies papildu imports, piemērojot vislielākās labvēlības valstu (MFN) nodevas.

Ukraina uz visām trešajām valstīm 2022. gadā kopumā eksportēja 32 000 tonnu olu produktu, bet 2023. gadā – 57 000 tonnu. Papildus ES tā eksportē arī uz vairākām Tuvo Austrumu, Arābu pussalu un Rietumāfrikas valstīm.

Ukrainas cukura eksports 2022. gadā kopumā bija 181 000 tonnas un 2023. gadā 508 000 tonnas. Kopš 2023. gada novembra Ukraina sāka eksportu uz ārpuskopienas valstīm Eiropā, kā arī uz Āfrikas un Tuvo Austrumu valstīm. **LU**

PIEŠKIR ĪPAŠO NORĀDI JĒRA GAĻAI NO LOFOTIEM

Eiropas Komisija ir apstiprinājusi Norvēģijas produkta “Lofotlam” pievienošanu Aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu (AĢIN) reģistrā.

“Lofotlam” ir gaļa no jēriem, kas dzimuši, audzēti un ganīti Lofotu arhipelāgā Norvēģijas ziemeļos. Tirdzībai ir ļoti garšīgas gaļas reputācija.

Aitkopībai ir sena vēsturiska un tradicionāla saistība ar Lofotiem, iespējams, jau vikingu laikmetā. Ilgstošās aitkopības tradīcijas ir radījušas augsta līmeņa profesionālas zināšanas par to, kā audzēt šos jērus ar vēlamo kvalitāti. Zināšanas par dzīvnieku audzēšanu, barošanu, darbību, uzraudzību un pārvietošanu ganību sezonā ir svarīgi gala kvalitātes faktori. **LU**

Pēc Agri-Prese materiāliem informāciju sagatavoja **Iveta Tomšone**, LLKC Apgāda vadītāja

LAUKU ATTĪSTĪBA

“STARLINGS” – NO IDEJAS LĪDZ DĀRZAM

Jelgavas novada Elejas pagastā SIA “Starlings” nodarbojas ar dārzu plānošanu un stādu, rožu un ziemciešu pavairošanu. Uzņēmuma dibinātāja Elza Strazdiņa stāsta par uzņēmējdarbības sākumu un pašreizējo attīstību.

Ideja par savu uzņēmumu radās sen, jau laikos, kad studēju Bulduros par dārznieku. Es agri sāku strādāt dažādos nozares vadošajos ainavu veidošanas uzņēmumos. Tomēr bija sajūta, ka man būs pašai savs uzņēmums. Protams, viss jau nav tik gludi. Nezināju, vai tā būs ainavu ierīkošana, projektēšana vai tomēr stādu audzēšana. Visi virzieni ir savstarpēji ļoti saistīti, bet tomēr atšķirīgi. Katrā no tiem ir ļoti daudz specifisku lietu, kas jāzina un jāievēro. Tā nu sanāk, ka gandrīz desmit gadu laikā esmu izgājusi visus trīs posmus. Kādā vairāk pieredzes, kādā mazāk; kaut kur vairāk apdedzinājos, kaut kur mazāk. Vissmagākā pieredze bija pirms pāris gadiem, kad ziemā nebija darba. Daudz dažādu neveiksmīgu apstākļu sakritība, un kontā mīnuss septiņi centi. Smagā apziņa, ka patiesībā pat nevaru atļauties aizbraukt uz haltūriņu.

Solījums sev pašai

Tas bija kā solījums sev – es vairs tā nekad negribu, man vairs nekad tā nebūs. Savā izmisumā sāku sēt dažādas ziemcietes. Protams, mājās uz palodzes, ar aizpērnajām sēklām. Labi, tagad nav naudas, bet vismaz es daru priekšdienām. Galu galā, man taču ir lauku īpašums pie Elejas, kur visu var realizēt un attīstīt. Pēc pāris mēnešiem mani pieņēma ofisa darbā vienā no nozares vadošajiem uzņēmumiem. Tad nu sākās vāveres ritenis, kas vēl šobaltdien nav beidzies. Darbs, pēc darba savi projekti, klientu dārzi, plāni un stādi. Vērtēju tirgu, stādaudzētavu sortimentu, pieprasījumu, skatījos, cik

Elza Strazdiņa – SIA “Starlings” dibinātāja

daudz no saviem augiem varu pārdot tieši dārzu labiekārtojuma projektos, jo tad liels daudzums no izaudzētajiem stādiem nonāk klientu dārzos. Tad radās ideja – ziemā projektēt un paredzētos augus (tieši ziemcietes) pašai pavairot konkrētiem dārziem. Jāsaka liels paldies “Laukiem būt!”, jo mācībās tika uzdoti jautājumi, uz kuriem pašam bija jārod atbildes, jādoma līdz skaitļiem, fokusēties uz realitāti nevis vienkāršiem sapņu lidojumiem. Kritiski jāskatās uz ideju, finanšu plūsmu. Bija pat situācija, kad veidoju pašizmaksu aprēķinu rozēm un gala skaitlis man ļoti nepatika, iepriekš neminēju, bet arī rozes pavairojam, starp citu, jau trešajā paaudzē. Tad nu sāku pārrēķināt un pārskatīt, kas vispār līdz šim ir darīts ar rozēm, cik daudz dažādu materiālu, piegādātāju un cik laika tiek patērēts vienas rozes “ražošanai”, sāku domāt, kā optimizēt visu darba procesu. Sākotnēji pat nezināju, ka “Laukiem būt!” ir konkurss,

domāju, ka vienkārši mācības. Kad man pateica, ka nav obligāti jāpiedalās, bija pretreakcija – jāpiedalās! Ieguvu trešo vietu, tiesa, finansējumu neizmantoju, kā konkursā sākotnēji paredzēju, tas tiks izlietots, lai pilnībā varētu pabeigt siltumnīcas būvniecību, tas ir, pabeigt visu nepieciešamo dokumentāciju, kas nepieciešama būvvaldei.

Mācības un projekti

Paralēli “Laukiem būt!” rakstīju projektu “Atbalsts gados jaunajiem lauksaimniekiem uzņēmējdarbības uzsākšanai”. Atceros, pirms darba un braucot uz darbu, klausījos vebināru par to, kas drīkst piedalīties un kādi ir visi pārējie projekta nosacījumi. Ļoti cītīgi rakstīju visus projekta punktus, galva kūpēja un tas viss šķita nedaudz utopiski, taču otra manis daļa teica, ka būs finansējums. Pirms Jaunā gada saņēmu zvanu

▶ 16. lpp.

Apzaļumošana ir viens no Elzas darbības virzieniem

◀ 15. lpp.

ar apstiprinājumu, ka finansējums ir piešķirts. Protams, liels prieks un atbilde manai projekta vadītājai, ka es zināju, ka būs! Un atkal viss nav tik gludi – plāni lieli, cipari tāmju tabulās sapildīti, sēklas sapirktas, jaunstādi pasūtīti, bet birokrātijas slogs tik liels, ka nezini, kurā brīdī lai vispār visu realizē. Pirmie sarežģījumi bija ar būvvaldi. Visu dokumentācijas procesu par siltumnīcu un tās būvniecību uzsāku 1. februārī. Dokumentu dokumenti, 11 faili vienai siltumnīcai, un es tiku izvazāta pa visām iespējamajām iestādēm, kurām kaut mazākajā mērā ir iespēja kaut ko bilst par maniem plāniem. Lai viss būtu nedaudz jautrāk, ar brāli saderējām, kad siltumnīca būs gatava. Viņš teica: zinot Latvijas būvniecību, tā būs uz vasaras beigām, es teicu, ka pirms Jāņiem. Tā arī bija, siltumnīca tapa gatava pirms Jāņiem.

Nozarē nevar būt tikai ar vienu kāju iekšā

Kā mēs tikām galā bez siltumnīcas? Pilsētas īpašumā mums ir viena polikarbonāta siltumnīca. Tās 2/3 bija sapildītas ar rozēm. Mājā 3 palodzes, kas pilnībā nokrautas ar dēstu kastēm, atsevišķs tirdzniecības galds, uz kura apmēram 13 kasetes un, tikko atbrīvojas vieta uz palodzes, tā jauna kasete vietā. Sapodotie ziemciešu stādi tika pārvietoti un stūķēti polikarbonāta un plēves siltumnīcās. Abu siltumnīcu kopējā platība nevarētu pārsniegt 40 m². Tad nu vienā momentā sapratu, ka ar to visu ir pa maz. Samenedzēju graudzāļu jaunstādus, kurus, protams, piegādāja uz laukiem. Tur mums ir viena tomātu siltumnīca. Tai vējš un ziemas smagais sniegš bija norāvis visu jumta plēvi. Ar mammu sēžam siltumnīcas vidū un podojam, virs galvas zila debess. Skats diezgan smieklīgs, bet

variantu nebija. Lielākais uztraukums bija par pavasara salnu. Dienās jau bija salīdzinoši silts, bet naktīs vēl mīnusi. Ja siltumnīcai būtu jumts, tad es neuztrauktos par saviem tikko iepodotajiem jaunstādiem. Kāpēc neuzlikām vienkārši jaunu plēvi? Jo laika un cilvēku resursu pietrūka. Skaidrs pierādījums arī tam, ka lauksaimniecības nozarē nevar būt ar vienu kāju iekšā un ar otru ārā. Vai nu ir, vai nav. Beigu galā viss jau ir kārtībā. Tikai tagad vajag ūdeni, jo būvvalde nav vēl apstiprinājusi dziļurbuma projektu. Labi, ka mums ir neliels diķis un necila aka, no kuriem pagaidām varam paņemt ūdeni, ja nokrišņu nepietiek.

Lidojums – ātrs un tiešs

Kāpēc uzņēmumam dots vārds "Starlings"? (*Starling* – latviski "strazdi"). Strazdu lidojums ir ātrs un tiešs; arī pa zemi tie staigā un skrien pārliecinoši. Viens no izplatītākajiem dārza putniem. Svarīgi pieminēt, ka manas ģimenes uzvārds ir Strazdiņi, tāpēc uzņēmuma nosaukums lieliski saslēdzas kopā ar nozīmi un uzvārdu. Uzņēmumam izveidota mājaslapa www.starlings.lv – iespēja iepazīties un sadarboties!

Uzņēmuma galvenās realizācijas vietas ir klientu dārzi, tagad arī piedāvāju savu produkciju apzaļumošanas firmām, kā arī pirmajos gados plānoju savu produkciju vest uz lielākajiem gadatirgiem, jo cilvēki taču ir jāiepazīstina ar to, ko mēs ražojam, un ar mums pašiem. Nākotnes mērķi ir ļoti grandiozi, bet skaļi nevēlos vēl par to runāt, līdz tam vēl ir daudz jāizdara, daudz jāiegulda, jāiegūst milzum daudz pieredzes un, galvenais, jāaudzē ražošanas apjomi. Vienmēr uzsveru, ka laika gaitā biznesa modelis vēl vairāk izkristalizēsies, iegūsim vēl lielāku pieredzi, un tikai laiks parādīs, uz kuriem punktiem likt vislielāko uzvaru.

Biznesa vide – strauja, mainīga un agresīva

Kādi ieteikumi cilvēkiem, kuri vēlas uzsākt savu? Man ļoti nepatīk runāt tā, it kā es būtu sasniegusi virsotnes, es esmu ļoti pārliecināta, ka biznesa vidē tā vispār nevajadzētu domāt, jo biznesa vide ir strauja, mainīga un agresīva. Vienā momentā tu esi augšā, otrā – lejā. Mans ieteikums: nebaidīties būt tajos zemākajos posmos, nepadoties un, galvenais, nebaidīties no kļūdām. Man reiz viens gudrs cilvēks teica tā: "Kļūdas ir labākais, kas var būt! No tām mēs mācamies. No veiksmēm mēs nemācamies tik daudz, cik no kļūdām un neveiksmēm." Un šo arī es pati praktizēju, man ir klade, kur viss ir pierakstīts un, ja es kļūdodos, es to atzīmeju, lai nākamreiz šīs kļūdas nepieļautu. Tās taču maksā!

Agnese GENAVA, LLKC
Jelgavas biroja lauku
attīstības konsultante
e-pasts:
agnese.genava@llkc.lv
tālr. 22366263

Lauku Lapa

Izdots SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" Apgāda
Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pagasts, Ozolnieku novads, LV-3018
Tālrunis: 63050220
Apgāda vadītāja Iveta Tomsone
"Lauku Lapas" redaktore Dace Millere
Reģistrācijas Nr. 000740319
Iespēsts SIA "UnitedPress Tipogrāfija"
"Lauku Lapa" var abonēt
Latvijas Pastā,
abonēšanas indekss 1163
Citējot un/vai pārpublicējot izdevuma "Lauku Lapa" rakstus, atsauce obligāta. Pārpublicēšanai jāsaņem Apgāda rakstiska atļauja.

